

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.1.51](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.1.51)

УДК 339.37 (477)

А. С. Карнаушенко,

к. е. н., асистент кафедри економіки та фінансів Державний вищий навчальний заклад «Херсонський державний аграрний університет», м. Херсон, Україна

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РОЗДРІБНОГО ТОВАРООБОРОТУ В УКРАЇНІ

A. S. Karnaushenko

Candidate of Economic Sciences, Assistant Professor of the Department of Economics and Finance, State Higher Educational Institution "Kherson State Agrarian University", Kherson, Ukraine

ANALYSIS OF THE CURRENT STATE AND PROSPECTS OF RETAIL INCOME DEVELOPMENT IN UKRAINE

У статті розглядаються основні особливості сучасного стану українського роздрібного товарообороту та його перспективи, обґрунтовано роль роздрібною торгівлі у сталому розвитку національної економіки, здійснено їх опис та визначено причини актуальності даної теми на сьогоднішній день. Адже торгівля є важливим елементом системи руху товару і займаючи проміжне положення між соціальною і виробничою сферою, здійснює збут товарів і продуктів кінцевим споживачам. На основі аналізу статистичних даних Державної служби статистики України проаналізовано різні показники, які свідчать про розвиток галузі торгівлі та описані інноваційні методи розвитку роздрібною торгівлі, а також запропоновано розробити Стратегію розвитку внутрішньої торгівлі на наступні п'ять років. Роздрібна торгівля постійно набирає обертів, за рахунок того, що шлях від вкладання грошей в діяльність до отримання прибутку дуже короткий.

Наведені таблиці та графіки з важливими для роздрібною торгівлі показниками, таким як: частка торгівлі у валовому внутрішньому продукту (у фактичних цінах) за період 2015 – 2017 рр., оптовий та роздрібний товарооборот у розрізі продовольчих та непродовольчих товарів, структура товарообороту в Україні за 2007-2017 рр., оборот роздрібною торгівлі за січень-грудень 2017 р., регіональні особливості обороту роздрібною торгівлі за період січень–листопад 2018 року, структура роздрібною товарообороту підприємств за видами економічної діяльності (клас за КВЕД) у 2017 році. Крім того в статті наведено чотири основні позиції, щодо пріоритетних напрямків розвитку роздрібною торгівлі в світі, та запропоновано перелік пунктів, які повинні бути у розробленій Стратегії розвитку внутрішньої торгівлі. В результаті визначено, що для поєднання комерційної діяльності необхідно впровадження інновацій, застосування оновлених інструментів взаємодії, консолідації, інтеграції та автоматизації, що дозволить підвищити ефективність ведення роздрібною бізнесу як на сьогоднішній день, так і в майбутньому. Держава, в свою чергу, повинна стимулювати розвиток роздрібною торгівлі шляхом державної підтримки, покращення інвестиційного клімату в галузі, сприяти поліпшенню розвитку споживчого попиту населення.

The article considers the main features of the current state of Ukrainian retail commodity circulation and its perspectives, rationalizes the role of retail trade in the sustainable development of the national economy, describes them and determines the reasons for the relevance of this topic to date. After all, trade is an important element of the system of movement of goods and occupying an intermediate position between the social and productive spheres, marketing goods and products to end users. Based on the analysis of statistical data of the State Statistics Service of Ukraine, various indicators have been analyzed that show the development of the trade sector and described the innovative methods of retail trade development, and also it is proposed to develop a Strategy for the development of domestic trade for the next five years. Retail trade is constantly gaining momentum, due to the fact that the way from investing money in activities before receiving a profit is very short.

The following tables and graphs with important indicators for retail trade are presented, such as: the share of trade in gross domestic product (in actual prices) for the period from 2015 to 2017, wholesale and retail trade turnover in terms of food and non-food products, the structure of commodity turnover in Ukraine for 2007 -2017, retail turnover for January-December 2017, regional peculiarities of retail trade turnover for the period January-November 2018, structure of retail turnover of enterprises by types of economic activity (class by K ED) in 2017. In addition, the article presents four main points concerning the priority directions of retail trade development in the world, and the list of items that should be in the developed Strategy of the development of domestic trade is proposed. As a result, it is determined that for the revival of commercial activity it is necessary to introduce innovations, use of upgraded tools of interaction, consolidation, integration and automation, which will increase the efficiency of retail business, both today and in the future. The state, in its turn, should stimulate the development of retail trade through state support, improve the investment climate in the industry, and help improve the development of consumer demand.

Ключові слова: торгівля; товарооборот; роздрібна торгівля; ритейл; економіка.

Key words: trade; commodity turnover; retail trade; retail; economy.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. На сучасному етапі розвитку економіки торгівля є однією з ключових галузей держави, що займає лідируючі позиції серед галузей економіки по надходженнях до бюджету. Торгівля виконує соціально-економічну роль не тільки в її впливі на сектор виробництва (сприяючи розвитку виробництва потрібної на ринку продукції), а й на сектор споживання (шляхом задоволення потреби і сприяючи підвищенню рівня життя населення). Торгівля являється однією з найбільш швидко розвиваючих форм господарювання, особливо це стосується роздрібно торгівлі. Розглядаючи роздрібну торгівлю як комерційну діяльність або діяльність в сфері обміну, слід зазначити, що вона також є важливим елементом системи руху товару і займаючи проміжне положення між соціальною і виробничою сферою, здійснює збут товарів і продуктів кінцевим споживачам. Згідно даних Державної служби статистики України протягом січня–вересня 2018р. оборот роздрібно торгівлі досяг 659,7 млрд.грн, що в порівнянних цінах на 5,5% більше від обсягу січня–вересня 2017р. [1] Тобто можемо сказати, що роздрібна торгівля постійно набирає обертів, за рахунок того, що шлях від вкладання грошей в діяльність до отримання прибутку дуже короткий.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Питанням аналізу сучасного стану та перспективами розвитку товарообороту займалися багато науковців таких як: Дериведмідь О.С., Височин І.В., Сментина Н.В., Клапчук В.А., Берларашвілі О.П., Кулік А.В. Такі українські науковці як Власова Н.О., Ковінько О.С., Гуменюк А.М., Соколик М.П., Пугачевська К.Й. займалися дослідженням питань, які стосуються саме виявлення тенденцій розвитку роздрібно товарообороту в Україні та їх регіональними особливостями. Такі науковці як Верхоглядова Н.І., Шостак Н.С., Камінський С.І., Данніков О.В., Ніколенко С.С., Петрова О.О. визначили роль та значення роздрібно торгівлі в економіці України та оцінили ефективне управління роздрібними торговельними підприємствами. Незважаючи на велику кількість робіт присвячених роздрібно торгівлі, товарообороту, управлінню торговельними підприємствами та оцінці сучасного стану торгівлі дана тема являється актуальною та потребує додаткових досліджень. Адже недостатньо визначено перспективи та тенденції розвитку роздрібно товарообороту в Україні та їх регіональні особливості. Тема дослідження є виключно актуальною з огляду на те, що розвиток даної галузі вважається одним з найбільш перспективних напрямків ринкових перетворень в Україні.

Формулювання цілей дослідження (постановка завдання). Метою статті є аналіз сучасного стану та перспективи розвитку роздрібного товарообороту в Україні.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. В даний час світова економіка переживає період надзвичайного підйому та значного збільшення темпів зростання. У країнах Європи і в Японії спостерігається тенденція до швидкого зростання, в Китаї і США - до стабілізації, а в багатьох країнах, що розвиваються - до відновлення і поживлення росту. Для підприємств, які працюють в роздрібному секторі - стійке економічне зростання являється найбільш сприятливим фактором.

Сектор роздрібної торгівлі повинен радикально змінити власні методи та бути готовими до великих перетворень. Споживачі, які озброїлися технологіями, що дозволяють завжди залишатися на зв'язку і забезпечують більш широкі можливості, ніж будь-коли раніше, формують нові тенденції в купівельному поведженні роздрібних підприємств.

Нові технології та Інтернет призводять до змін, які відбуваються в роздрібній галузі в усьому світі, і Україна не є винятком. Найбільші українські ритейлери вже активно інвестують в розвиток нових технологій - наприклад, за допомогою співпраці з стартапами та за рахунок взаємодії з покупцями в соціальних мережах. Важливість нових технологій, для вітчизняного ритейлу, буде рости в міру того, як будуть знижуватися можливості органічного зростання - шляхом відкриття нових магазинів. В цілому український споживач позитивно сприймає нові технології, адже саме споживач буде підштовхувати роздрібні мережі в майбутньому до розвитку і впровадження передових технологій [1].

Основна мета роздрібної торгівлі зводиться до стабільного забезпечення високоякісними товарами, широкого асортименту різних категорій населення для задоволення їхнього попиту на дані товари. Саме роздрібна торгівля завершує процес товарного обігу, адже за її допомогою товари, які вироблені в інших галузях економіки доводяться до кінцевого споживача.

Управління торгівлею здійснюється Міністерством економічного розвитку та торгівлі України. Міністерство проводить державну політику в сфері торгівлі, здійснює контроль за виконанням законодавства та здійснює облік торговельних організацій.

Роль роздрібної торгівлі в розвитку економіки України характеризують різні показники, наприклад, частка роздрібної торгівлі у валовому внутрішньому продукту. Згідно з даними Держстатистики протягом 2015 – 2017 рр. спостерігалася тенденція до збільшення її частки (табл. 1).

Таблиця 1.

Частка торгівлі у валовому внутрішньому продукту (у фактичних цінах) за період 2015 – 2017 рр.

Показник	Роки					
	2015 р.	Структура, %	2016 р.	Структура, %	2017 р.	Структура, %
Валовий внутрішній продукт у фактичних цінах, млн грн.	1988544	100	2385367	100	2982920	100
у т.ч. Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів, млн грн	273989	13,78	318075	13,33	421368	14,13

Таблиця сформована на основі джерела [3]

Проаналізувавши дані з таблиці 1 встановлено, що частка оптової та роздрібної торгівлі, а також ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів у валовому внутрішньому продукту має тенденцію до збільшення, а саме: порівнюючи 2017 рік з 2015 роком збільшилась на 2,54% або в грошовому еквіваленті на 147379 млн грн., якщо ж зіставляти 2017 рік з 2016 роком, то частка також зросла на 6,0% або в грошовому еквіваленті на 103293 млн грн.

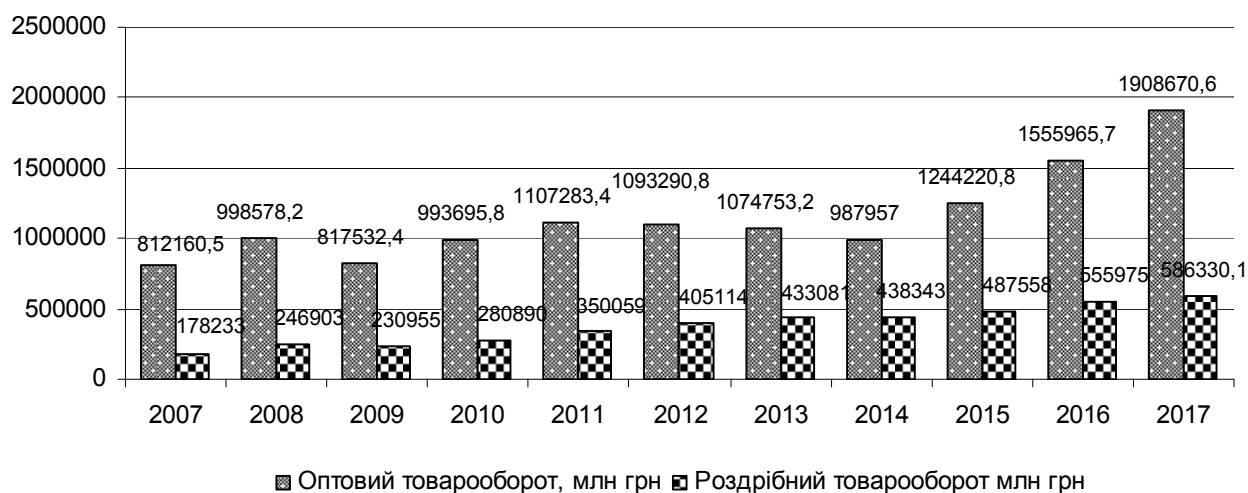
Для кращого аналізу доцільно було б виокремити оптову та роздрібну торгівлю в розрізі продовольчих та непродовольчих товарів (табл. 2).

Таблиця 2.
Оптовий та роздрібний товарооборот у розрізі продовольчих та непродовольчих товарів

Показники	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення 2017 рік до 2015р.		Відхилення 2017 рік до 2016р.	
				+,-	%	+,-	%
- оптова торгівля, млн грн у т.ч.:	1244220,8	1555965,7	1908670,6	664449,8	153,4	352704,9	122,7
1. продовольчі товари;	224268,9	252771	314047,6	89778,7	140,0	61276,6	124,2
2. непродовольчі товари.	1019951,9	1303194,7	1594623	574671,1	156,3	291428,3	122,4
-роздрібна торгівля, млн грн у т.ч.:	487558	555975	586330,1	98772,1	120,3	30355,1	105,5
1. продовольчі товари;	200386,3	227949,8	233359,4	32973,1	116,5	5409,6	102,4
2. непродовольчі товари.	287171,7	328025,3	352970,7	65799	122,9	24945,4	107,6
Всього товарооборот, млн грн у т.ч.:	1731778,8	2111940,7	2495000,7	763221,9	144,1	383060	118,1
1. продовольчі товари;	424655,2	480720,8	547407	122751,8	128,9	66686,2	113,9
2. непродовольчі товари.	1307123,6	1631220	1947593,7	640470,1	149,0	316373,7	119,4

Таблиця сформована на основі джерела [3]

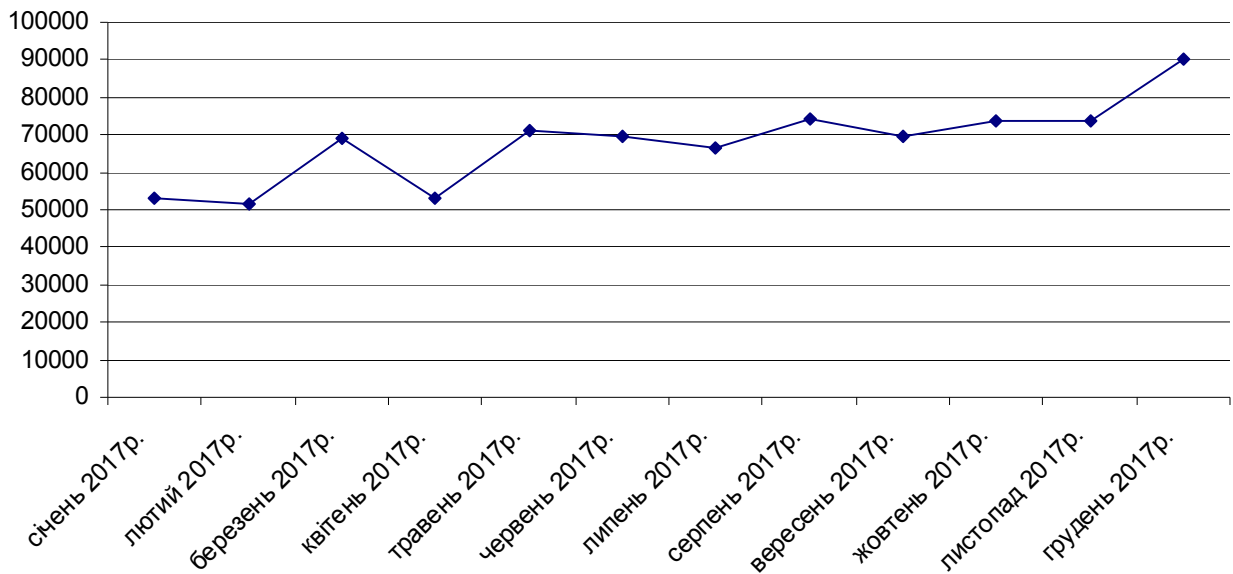
Проаналізувавши дані в таблиці 2 встановлено, що загальний товарооборот у порівнянні 2017 р. до 2015 р. збільшився на 44,1% або на 763221,9 млн грн.; у зіставленні 2017 р. до 2016 р. зріз на 18,1% або на 383060 млн грн. Загальний товарооборот збільшився за рахунок збільшення оптової та роздрібною торгівлі. Визначено, що реалізація продовольчих товарів збільшилась 2017 рік в порівнянні з 2016 роком на 13,9% або на 66686,2 млн грн, а в зіставленні 2017 р. з 2015 р. зросла на 28,9% або на 122751,8 млн грн. Реалізація непродовольчих товарів збільшилась у порівнянні 2017 р. з 2016 р. на 19,4% або на 316373,7 млн грн. На рис. 1 зображено динаміку та структуру оптової та роздрібною торгівлі за останнє десятиліття.

Рис. 1. Структура товарообороту в Україні за 2007-2017 рр.
(сформовано на основі джерела [3])

Проаналізувавши структуру загального товарообороту в Україні за останні десять років можемо зробити висновок, що суми постійно зростають. Це свідчить про те, що економіка постійно розвивається. Збільшення оптової та роздрібною торгівлі також можливо пов'язати з інфляцією та підвищенням курсу валют в Україні в 2014 році.

Першим і найбільш значущим фактором, що впливає на розвиток роздрібною торгівлі та як наслідок на стабільне зростання економіки в цілому являється збільшений оборот роздрібною торгівлі в країні (рис. 2).

Рис. 2. Оборот роздрібної торгівлі за січень-грудень 2017 р., що включає дані роздрібного товарообороту підприємств (юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців), основним видом економічної діяльності яких є роздрібна торгівля
(сформовано на основі джерела [3])

Згідно рисунку 2 встановлено, що рівень роздрібних продажів в країні постійно зростає з 52871,9 млн грн. до 90346,2 млн грн. Незважаючи на зростаючий курс валют та на зростання інфляції - це не обмежило споживчий попит за всіма роздрібними каналами. Найбільші суми продаж були зафіксовані в грудні 2017 року, можливо це пов'язано з новорічними святами та масовими приданням споживачами подарунків та продовольчих товарів.

Згідно даних Державної служби статистики України кількість суб'єктів господарювання, які займаються оптовою та роздрібною торгівлею, а також ремонтом автотранспортних засобів та мотоциклів з кожним роком зменшується. В 2017 році їх нараховувалось 837797 од. з них підприємств - 89538 од. та фізичних осіб – підприємців - 748259 од. В порівнянні з 2016 роком даний показник зменшився на 8% або на 72616 од. це відбулося за рахунок скорочення кількості фізичних осіб-підприємців на 79962 од. (табл.3).

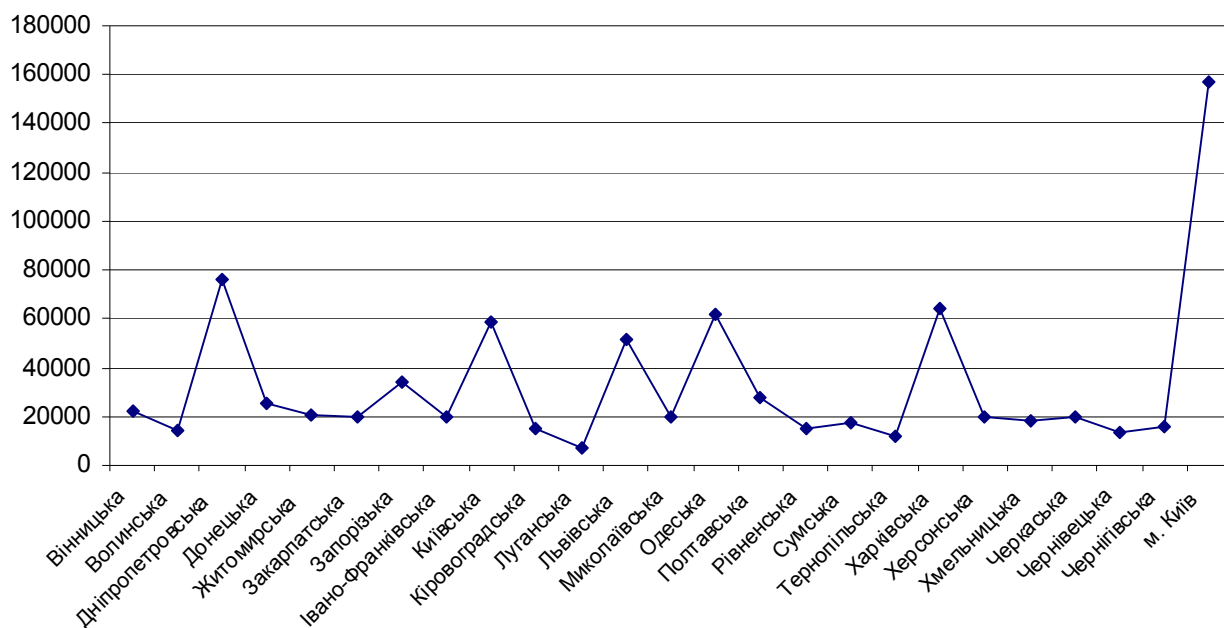
Таблиця 3.
Кількість суб'єктів господарювання, які займаються оптовою та роздрібною торгівлею, а також ремонтом автотранспортних засобів та мотоциклів

	Усього, одиниць	у тому числі			
		підприємства		фізичні особи-підприємці	
		одиниць	у відсотках до загальної кількості підприємств по Україні	одиниць	у відсотках до загальної кількості фізичних осіб-підприємців по Україні
2017	837797	89538	26,5	748259	51,0
2016	910413	82192	26,8	828221	53,1
2015	989064	93643	27,3	895421	54,9
2014	988694	93972	27,6	894722	56,2
2013	890658	110414	28,1	780244	58,7

Таблиця сформована на основі джерела [3]

Як свідчить статистика в оптові та роздрібній торгівлі зареєстровано найбільша кількість суб'єктів господарювання та як наслідок працює найбільша кількість працездатного населення.

Для більш детального аналізу стану роздрібно́ї торгівлі доцільно було б розглянути сучасний стан в розрізі регіонів за період з січня – листопада 2018 (рис. 3).

Рис. 3 Регіональні особливості обороту роздрібно́ї торгівлі за період січень–листопад 2018 року¹, млн грн
¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.
 (сформовано на основі джерела [3])

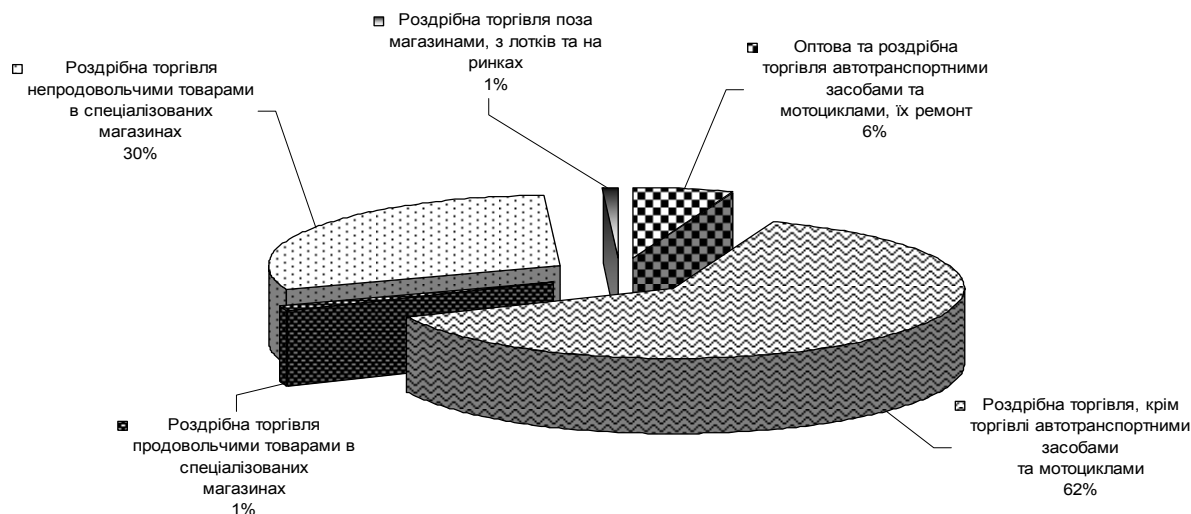
Проаналізувавши регіональні особливості обороту роздрібно́ї торгівлі за період з січня по листопад 2018 року, можна відмітити, що лідером серед регіонів по роздрібно́ї торгівлі є м. Київ та Дніпропетровська область з обсягом товарообороту відповідно 137325020,6 тис. грн та 56060386,6 тис. грн.

Роздрібний товарооборот підприємств за видами економічної діяльності (клас за КВЕД розділи 45 та 47) поділяється на (Рис. 4):

Розділ 45 за КВЕД - Оптова та роздрібна торгівля автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт.

Розділ 47 за КВЕД - Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами:

1. Роздрібна торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами (47.1).
2. Роздрібна торгівля продовольчими товарами в спеціалізованих магазинах (47.7).
3. Роздрібна торгівля непродовольчими товарами в спеціалізованих магазинах (47.4).
4. Роздрібна торгівля поза магазинами, з лотків та на ринках (47.9) [2].

Рис. 4. Структура роздрібного товарообороту підприємств за видами економічної діяльності (клас за КВЕД) у 2017 році
 (сформовано на основі джерела [3])

Розглянувши структуру роздрібного товарообороту на рисунку 4 встановлено, що найбільша частка припадає на роздрібну торгівлю (крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами), яка в 2017 році зайняла 62% або у вартісному виразі 539059014,6 тис. грн, а найменше по 1% склали роздрібна торгівля продовольчими товарами в спеціалізованих магазинах та роздрібна торгівля поза магазинами, з лотків на ринках. Тобто можемо сказати, що якщо раніше українські споживачі купували товари на ринках та поза магазинами, то на сьогоднішній день вони віддають перевагу купівлі товарів в магазинах та супермаркетах.

Згідно проведеному опитуванню (в опитуванні взяли участь 1000 потенційних споживачів, різних вікових груп) виявлено, що 52% опитаних віддають перевагу супермаркетам за їхні комфортні умови та низьку цінову політику (в деяких супермаркетах), 34% опитаних - купують товари в Інтернет-магазинах та невеликих магазинах «біля дому», інші – вибирають ринки в зв'язку з тим, що товари на них можуть бути більш дешевшими та якіснішими.

У двадцять першому щорічному звіті «Світовий сектор роздрібної торгівлі в 2018 році» [4] підготовленому на основі загальнодоступних даних за 2016 фінансовий рік, який закінчився в червні 2017 року, зібрана інформація про 250 найбільших у світі компаніях сектора роздрібної торгівлі та представлений аналіз показників їх діяльності з урахуванням географії і товарних сегментів. В даному звіті надано огляд основних змін в правилах роздрібної торгівлі з урахуванням докорінних перетворень, які відбуваються в даній галузі. В результаті визначено, що для поживлення комерційної діяльності необхідно впровадження інновацій, застосування оновлених інструментів взаємодії, консолідації, інтеграції та автоматизації, що дозволить підвищити ефективність ведення роздрібного бізнесу як на сьогоднішній день, так і в майбутньому.

У звіті можна виділити чотири основні позиції, щодо пріоритетних напрямків розвитку роздрібної торгівлі в світі (рис. 5):

1. Формування висококласних цифрових можливостей. Роздрібні компанії по всьому світу стрімко пристосовуються до того, що з точки зору споживача, процес здійснення покупок не полягає лише в тому, щоб зробити вибір між звичайним роздрібним магазином і інтернет-магазином або визначити оптимальний для себе канал збуту. Навпаки, споживачі прагнуть здобути незалежність від каналів збуту.

2. Об'єднання переваг стандартних роздрібних магазинів і інтернет-магазинів дозволяє компенсувати втрачений час. Багато ринкові продавців, які не встигають за розвитком цифрових технологій, тепер мусять наздогнати втрачене.

3. Формування унікального споживчого досвіду. Стандартні роздрібні магазини не втрачають своїх позицій. Вони як і раніше реалізують 90% всіх товарів світу. Для того щоб успішно конкурувати з інтернет-магазинами та забезпечити своїм клієнтам зручність покупок і невичерпний асортимент продукції, який пропонується в режимі онлайн, роздрібним магазинам необхідно підвищувати якість обслуговування клієнтів і ступінь їх залученості в розвиток бренду.

4. Впровадження інноваційних технологій в процес роздрібної торгівлі. Кожне роздрібне підприємства повинно пильно стежити за розвитком інноваційних технологій, зокрема, Internet of Things (IoT), штучного інтелекту, розроблення віртуальної реальності, передових робототехнік та по можливості впроваджувати їх в організаційний процес роздрібної торгівлі [4, 8, 9].

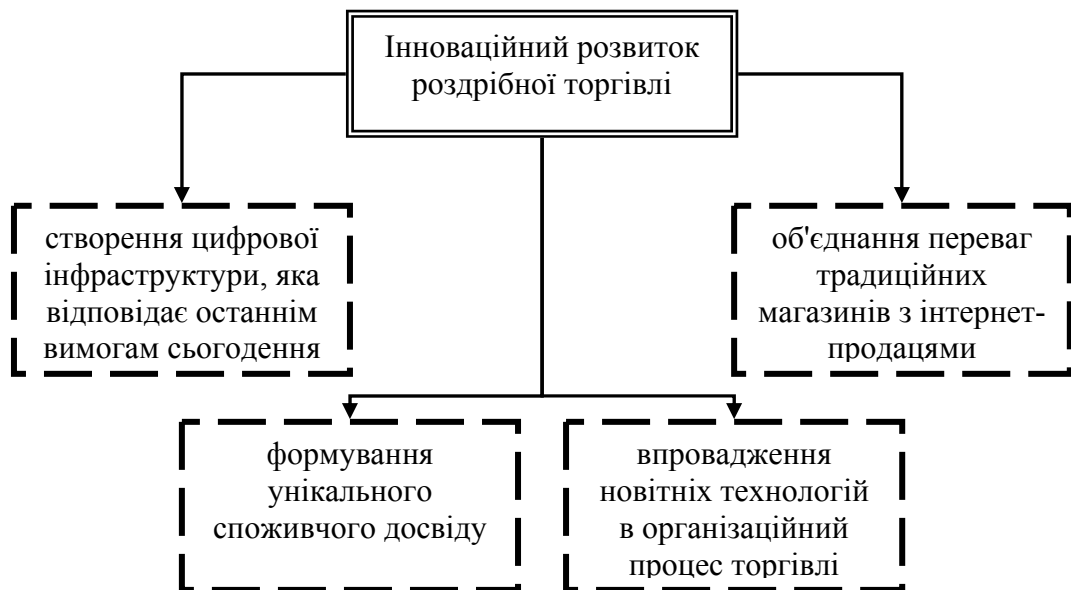

Рис. 5. Інноваційний розвиток роздрібної торгівлі

На сьогодні в українській законодавчій базі існують багато нормативних актів, які регулюють внутрішню торгівлю в державі, але відсутня чітка стратегія розвитку даної галузі. Тому було б доцільно розробити Стратегію розвитку внутрішньої торгівлі на наступні п'ять років, в якій зазначалися б окремі пункти щодо:

- пріоритетних напрямків торгівлі;
- державної підтримки підприємств та фізичних осіб підприємців, які працюють в сфері торгівлі та впроваджують інновації у торговельну діяльність;
- зменшення податкового тиску, шляхом зниження податкової ставки;
- відповідність української роздрібно торгівлі до міжнародних стандартів та посилити контроль за їх порушення;
- захист прав споживачів через отримання якісного товару та високого рівня обслуговування;
- обмеження спекуляції недобросовісними продавцями та ввести регулювання цін на товари першої необхідності, таким чином зробивши їх доступнішими для малозабезпечених верств населення;
- покласти на територіальні громади функцію контролю за дотриманням норм внутрішньої торгівлі, а також підвищити соціальну активність самих споживачів та посприяти у проявленні громадської свідомості [5, 6, 7, 10].

Впровадження вище зазначеної стратегії надало б українським підприємствам та фізичним особам підприємцям змогу розвиватися та здійснювати торговельну діяльність з державною допомогою, за допомогою інноваційних методів та у відповідності з міжнародними стандартами. А держава у результаті отримає більшу наповненість бюджету від роздрібно торгівлі та зайняте населення.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, роздрібна торгівля - це галузь, що розвивається та має великі перспективи для майбутнього зростання. Згідно проведеного аналізу встановлено, що частка оптової та роздрібно торгівлі (з урахуванням ремонту автотранспорту та мотоциклів) в валовому внутрішньому продукту постійно зростає та в 2017 році становила 14%. Загалом товарооборот в країні постійно збільшується та має позитивну динаміку розвитку, незважаючи на зменшення кількості суб'єктів господарювання, які займаються оптовою та роздрібною торгівлею, а також ремонтом автотранспортних засобів та мотоциклів. Однак слід зазначити, що українські продавці недостатньо конкурентоспроможні та відстають у інноваційних технологіях від міжнародних. Для поживлення комерційної діяльності необхідно впровадження інновацій, застосування оновлених інструментів взаємодії, консолідації, інтеграції та автоматизації, що дозволить підвищити ефективність ведення роздрібно бізнесу як на сьогоднішній день, так і в майбутньому. Держава, в свою чергу, повинна стимулювати розвиток роздрібно торгівлі шляхом державної підтримки, покращення інвестиційного клімату в галузі, посприяти поліпшенню розвитку споживчого попиту населення. В такому разі дії держави повинні сформуватися в чітку стратегію розвитку торговельної галузі. Об'єднанні дії держави, бізнесу та територіальних громад нададуть можливість роздрібно торгівлі розвиватися з вимогами сьогодення.

Список літератури.

1. Розничная торговля (мировой рынок). *Tadviser*: веб-сайт. URL: [\(дата звернення 03.01.19\)](http://www.tadviser.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F:%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D1%8F_(%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B9_%D1%80%D1%8B%D0%BD%D0%BE%D0%BA))
2. Класифікація видів економічної діяльності. *Evrovektor*: веб-сайт. URL: [\(дата звернення 24.12.18\)](https://evrovektor.com/kved/2010/)
3. Статистична інформація. *Державна служба статистики України*: веб-сайт. URL: [\(дата звернення 24.12.18\)](http://www.ukrstat.gov.ua/)
4. Мировой сектор розничной торговли в 2018 году. Кардинальные преобразования и оживление коммерческой деятельности. *Deloitte*: веб-сайт. URL: [\(дата звернення 26.12.18\)](https://www2.deloitte.com/ru/ru/pages/consumer-business/articles/global-powers-of-retailing.html#)
5. Кравченко М.С. Аналіз сучасного стану розвитку торговельної галузі України. *Вісник приазовського технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2016. № 31. с. 139-145.
6. Вороніна В.Л., Мілька А.І. Роздрібний товарооборот як економічна категорія та його значення для управління. 2018. URL: [\(дата звернення 26.12.18\)](http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1674/1)
7. Теорія і практика торговельного підприємництва в Україні: [Кол. монографія] / за ред. Н.С. Танклевської. - Херсон: PBB, 2018. - 206 с.
8. Petrenko V., Melnykova K. Formation of vertically integrated agrarian enterprises with foreign capital. *Technology transfer: innovative solutions in Social Sciences and Humanities*. 2018. с. 13-15. URL: [\(дата звернення 26.12.18\)](http://eu-jr.eu/ttissh/article/viewFile/620/608)
9. Petrenko V., Karнаushenko A. Joint enterprises in foreign trade activity of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2017. Т.3. №5. с. 203-207.
10. Танклевська Н.С., Карнаушенко А.С. Розвиток фінансування інноваційної діяльності сільськогосподарських підприємств: монографія. Херсон: Айлант, 2015. 184 с.

References.

1. Tadviser (2005), “Retail trade (world market)”, available at: [\(http://www.tadviser.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F:%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D1%8F_\(%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B9_%D1%80%D1%8B%D0%BD%D0%BE%D0%BA\)\)](http://www.tadviser.ru/index.php/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%8C%D1%8F:%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%D1%8F_%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D1%8F_(%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B9_%D1%80%D1%8B%D0%BD%D0%BE%D0%BA)) (Accessed 14 January 2019).
2. Evrovektor (2018), “Classification of types of economic activity”, available at: <https://evrovektor.com/kved/2010/> (Accessed 14 January 2019).
3. The official site of State Statistics Service of Ukraine (2005), “Statistical information”, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 14 January 2019).
4. Deloitte (2015), “The world retail sector in 2018. Cardinal transformations and revitalization of commercial activity”, available at: <https://www2.deloitte.com/ru/ru/pages/consumer-business/articles/global-powers-of-retailing.html#> (Accessed 14 January 2019).
5. Kravchenko, M.S. (2016), “Analysis of the current state of development of the Ukrainian trade sector”, *Visnyk pryazovs'koho tekhnichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 31. pp. 139-145.
6. Voronina, V.L. and Mil'ka, A.I. (2018), “Retail turnover as an economic category and its value for management”, available at: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/1674/1> (Accessed 14 January 2019).
7. *Teoriya i praktyka torhovel'noho pidpryyemnytstva v Ukrayini* [The theory and practice of trade entrepreneurship in Ukraine] (2018), Tanklevs'ka, N.S. editor, RVV, Kherson, Ukraine.
8. Petrenko, V. and Melnykova, K. (2018), Formation of vertically integrated agrarian enterprises with foreign capital, *Technology transfer: innovative solutions in Social Sciences and Humanities*, [Online] pp. 13-15. available at: <http://eu-jr.eu/ttissh/article/viewFile/620/608> (Accessed 14 January 2019).
9. Petrenko, V. and Karnaushenko, A. (2017), Joint enterprises in foreign trade activity of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 3, no. 5, pp. 203-207.
10. Tanklevs'ka, N.S. and Karnaushenko, A.S. (2015), *Rozvytok finansuvannya innovatsiynoyi diyal'nosti sil'skohospodars'kykh pidpryyemstv* [Development of financing of innovation activity of agricultural enterprises], Aylant, Kherson, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 20.01.2019 р.